

YENİ ÇERÇEVE SU KANUNU'NA DOĞRU: SU KANUNU TASLAĞI ÜZERİNE NOTLAR

TOWARDS THE NEW WATER FRAMEWORK DIRECTIVE: NOTES ON WATER DRAFT LAW

نحو اطار جديد لقانون الثروة المائية :

ملاحظات حول مشروع قانون الثروة المائية

ORTADOĞU STRATEJİK ARAŞTIRMALAR MERKEZİ
CENTER FOR MIDDLE EASTERN STRATEGIC STUDIES
مركز الشرق الأوسط للدراسات الاستراتيجية

YENİ ÇERÇEVE SU KANUNU'NA DOĞRU: SU KANUNU TASLAĞI ÜZERİNE NOTLAR

TOWARDS THE NEW WATER FRAMEWORK DIRECTIVE: NOTES ON WATER DRAFT LAW

نحو اطار جديد لقانون الثروة المائية :
ملاحظات حول مشروع قانون الثروة المائية

ORSAM Rapor No: 126
ORSAM Su Araştırmaları Programı Rapor No: 16

Temmuz 2012

Ankara - TÜRKİYE ORSAM © 2012

Bu raporun içeriğinin telif hakları ORSAM'a ait olup, 5846 Sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu uyarınca kaynak gösterilerek kısmen yapılacak makul alıntılar ve yararlanma dışında, hiçbir şekilde önceden izin alınmaksızın kullanılamaz, yeniden yayımlanamaz. Bu raporda yer alan değerlendirmeler yazarına aittir; ORSAM'ın kurumsal görüşünü yansıtmamaktadır.

ORTADOĞU STRATEJİK ARAŞTIRMALAR MERKEZİ

Tarihçe

Türkiye’de eksikliği hissedilmeye başlayan Ortadoğu araştırmaları konusunda kamuoyunun ve dıŐ politika çevrelerinin ihtiyaçlarına yanıt verebilmek amacıyla, 1 Ocak 2009 tarihinde Ortadoğu Stratejik Araştırmalar Merkezi (ORSAM) kurulmuştur. Kısa sürede yapılanan kurum, çalışmalarını Ortadoğu özelinde yoğunlaŐtırmıŐtır.

Ortadoğu’ya Bakış

Ortadoğu’nun iç içe geçmiŐ bir çok sorunu barındırdığı bir gerçektir. Ancak, ne Ortadoğu ne de halkları, olumsuzluklarla özdeşleştirilmiş bir imaja mahkum edilmemelidir. Ortadoğu ülkeleri, halklarından aldıkları güçle ve iç dinamiklerini seferber ederek barıŐçıl bir kalkınma seferberliği baŐlatacak potansiyele sahiptir. Bölge halklarının bir arada yaşama iradesine, devletlerin egemenlik halklarına, bireylerin temel hak ve hürriyetlerine saygı, gerek ülkeler arasında gerek ulusal ölçekte kalıcı barıŐın ve huzurun temin edilmesinin ön şartıdır. Ortadoğu’daki sorunların kavranmasında adil ve gerçekçi çözümler üzerinde durulması, uzlaŐmacı inisiyatifleri cesaretlendirecektir Sözkonusu çerçevede, Türkiye, yakın çevresinde bölgesel istikrar ve refahın kök salması için yapıcı katkılarını sürdürmelidir. CepheleŐen eksenlere dâhil olmadan, taraflar arasında diyalogun tesisini kolaylaŐtırmaya devam etmesi, tutarlı ve uzlaŐtırıcı politikalarıyla sağladığı uluslararası desteği en etkili biçimde değerlendirebilmesi bölge devletlerinin ve halklarının ortak menfaatidir.

Bir Düşünce Kuruluşu Olarak ORSAM’ın Çalışmaları

ORSAM, Ortadoğu algınlmasına uygun olarak, uluslararası politika konularının daha sağlıklı kavranması ve uygun pozisyonların alınabilmesi amacıyla, kamuoyunu ve karar alma mekanizmalarına aydınlatıcı bilgiler sunar. Farklı hareket seçenekleri içeren fikirler üretir. Etkin çözümler önerileri oluşturabilmek için farklı disiplinlerden gelen, alanında yetkin araştırmacıların ve entelektüellerin nitelikli çalışmalarını teşvik eder. ORSAM; bölgesel gelişmeleri ve trendleri titizlikle irdeleyerek ilgililere ulaŐtırabilen güçlü bir yayım kapasitesine sahiptir. ORSAM, web sitesiyle, aylık Ortadoğu Analiz ve altı aylık Ortadoğu Etütleri dergileriyle, analizleriyle, raporlarıyla ve kitaplarıyla, ulusal ve uluslararası ölçekte Ortadoğu literatürünün gelişimini desteklemektedir. Bölge ülkelerinden devlet adamlarının, bürokratların, akademisyenlerin, stratejistlerin, gazetecilerin, işadamlarının ve STK temsilcilerinin Türkiye’de konuk edilmesini kolaylaştırarak bilgi ve düşüncelerin gerek Türkiye gerek dünya kamuoyuyla paylaşılmasını sağlamaktadır.

Program Hakkında

Su, sadece insanlar için değil ekosistemi oluşturan tüm bitki ve hayvanlar için yeri doldurulamaz, değerli, yaşamın devamlılığını sağlayan en önemli elementlerden biridir. Yeraltı ve yüzey sularından; tarım, taşıma, madencilik, endüstriden içme suyuna kadar, ekonomik amaçlar da dâhil olmak üzere pek çok alanda istifade edilmektedir. Ancak su kaynakları üzerinde, gerek insan faaliyetleri gerek doğanın yarattığı değişimler nedeniyle çift yönlü bir baskı vardır. Özellikle su sıkıntısı olan bölgelerde aşırı nüfus artışı, kırsal kesimden şehirlere doğru artan göç ve bunun sonucunda oluşan nüfus değişimleri, gıda güvenliği, sosyo-ekonomik refahın artması, tarımsal, evsel ve sanayi kaynaklı kirlilik, küresel iklim değişikliği sonucu yağış rejimlerinin değişmesi, hidrolojik döngünün tüm elemanlarını etkilemektedir. Bunun sonucunda su kaynakları gün geçtikçe hem miktar hem de kalite açısından değişime uğramaktadır. Suyun arzı ile tüketim talebi arasındaki uçurum her geçen gün büyümektedir. Su kaynaklarının yönetimine ilişkin sorunlar yaşanırken, çevre sorunlarının da su kaynakları üzerindeki etkisi her geçen gün artmaktadır. Türkiye ve yakın çevresi, ama bilhassa Ortadoğu, söz konusu sorunların en fazla hissedildiği bölgelerdendir.

Diğer taraftan, su kaynağı potansiyelinin yüzde 40'tan fazlası sınıraşan su havzalarında yer alan Türkiye'nin, özellikle Fırat-Dicle Havzaları kıyıdaşı olan komşularıyla ilişkileri büyük önem arz etmektedir. Gerek Türkiye'nin gerek bölge ülkelerinin, bölgesel istikrar ve refahın artışı ile komşuluk ilişkilerinin derinleştirilmesi yönünde harcadığı çabaların hedefine ulaşmasında, su kaynaklarının kullanımı konusunda bilgiye dayalı, iyi niyetli ve aktif bir işbirliği içinde olunması tüm taraflar için elzemdir. Ek olarak, Türkiye'nin, Avrupa Birliği adaylığı sürecinde AB Su Çerçeve Direktifi'ni kendi ulusal mevzuatı ile uyumlaştırma gündemi, önümüzdeki dönemde su politikalarının yeni bir içerik kazanmasını beraberinde getirecektir.

Bu etkenler doğrultusunda, dünyadaki ve Türkiye'nin yakın çevresindeki su gündemine ilişkin güncel gelişmelerin ve su politikalarıyla ilgili trendlerin izlenmesi, elde edilen verilerin analiz edilmesiyle ortaya çıkan aydınlatıcı bulguların kamuoyuna ve karar alıcılara sunulması amacıyla ORSAM bünyesinde 1 Ocak 2011'de "ORSAM Su Araştırmaları Programı" kurulmuştur.

Ortadoğu'da, gerek iklimsel şartlar gerek kaynakların verimsiz kullanımı nedeniyle hidrolojik su bütçesindeki sıkıntıların ve buna bağlı olarak da politik, ekonomik ve toplumsal sorunların büyük artış göstermesi nedeniyle, ORSAM Su Araştırmaları Programı çalışmalarında Ortadoğu bağlantılı konulara öncelik verilmiştir.

ORSAM Su Araştırmaları Programı, su politikaları konusunda farklı hareket seçenekleri içeren fikirler üretmeyi, etkin çözüm önerileri oluşturabilmek için farklı disiplinlerden gelen, alanında yetkin araştırmacıların ve entelektüellerin nitelikli çalışmalarını teşvik edip çeşitlendirmeyi, Türkiye'deki su çalışmaları literatürünün gelişiminin desteklenmesini amaç edinmiştir.

ORSAM Su Araştırmaları Programı bu kapsamda, bölge ülkelerinde su çalışmalarıyla ilgili olan akademisyenler, sivil toplum örgütü temsilcileri, bürokratlar, devlet adamları, stratejistler, gazeteciler ve işadamlarının Türkiye'de konuk edilmesini kolaylaştırarak, bilgi ve düşüncelerinin gerek Türkiye gerek dünya kamuoyuyla paylaşılmasını sağlamayı da hedeflemektedir.

TAKDİM

Su kaynakları ile ilgili kalite ve miktar sorunu yaşanırken, su kaynaklarının yönetimi de ele alınması gereken önemli konulardandır. Dr. Vakur Sümer, “Yeni Çerçeve Su Kanunu’na Doğru: Su Kanunu Taslağı Üzerine Notlar” başlıklı çalışmasında Türkiye’de su yönetimi tarihi ve ilgili kurumların tarih içerisinde gelişimine giriş bölümünde detaylandırırken, AB üyesi olma yolunda adaylık süreci içerisinde Türkiye’nin çevre faslı kapsamında uygulaması gereken AB Su Çerçeve Direktifi’ni ve Türkiye’nin uyum sürecini de incelemiştir. Son bir yıl içerisinde Türkiye’de Su kaynakları yönetimiyle ilgili olarak kurulan yeni bakanlık ve kurumların kuruluş süreçleri de bu çalışma da yer almaktadır. Yeni çerçeve su kanunun hazırlandığı bu dönemde bu çalışmanın faydalı olacağı düşünülmektedir.

Sayın Vakur Sümer’in bu çalışması için ORSAM Su Araştırmaları Programı adına teşekkür ederiz. ORSAM bünyesinde çalışmalarını yürüten Su Araştırmaları Programı gerek su kaynakları yönetimi gerekse dünyadaki su ile ilgili yeni gelişmelerle, önümüzdeki dönemde de çalışmalarına devam edecektir.

Hasan KANBOLAT
ORSAM Başkanı

Dr. Vakur Sümer

Dr. Vakur Sümer Selçuk Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü'nde çalışmaktadır. Yayınlanmış makale ve kitap bölümleri bulunan Sümer pek çok ulusal ve uluslararası konferansta tebliğ sunmuştur. Orta Doğu Teknik Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü'nden doktorasını alan Sümer, 2008-2009 yıllarında Amerika Birleşik Devletleri'nde Kaliforniya Üniversitesi'nde (Davis) çalışmalarda bulunmuştur. Su politikaları, sınıraşan sular, çevre politikaları, Avrupa entegrasyonu, ve Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne üyeliği konularını çalışın Sümer, ISA (International Studies Association) ve IWA (International Water Association) üyesidir.

İçindekiler

Takdim	4
Özet	7
Giriş	8
Su Çerçeve Direktifi	9
Çerçeve Su Kanunu'na Giden Yol: Çözüm Arayışları ve AB'ye Uyum Gereksinimi.....	10
Amaçlar ve Kapsam:	11
Temel İlkeler	12
Su Yönetiminde Planlama ve Yeni Organlar.....	13
Su Tahsisleri ve Bilgi Sistemi.....	15
Su Ücretlendirmesi: Tam Maliyetin Karşlanması mı?	16
Cezalar	17
Sınırşan Sular	17
Sonuç	17

Hazırlayan: Dr. Vakur Sümer
Selçuk Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü

YENİ ÇERÇEVE SU KANUNU'NA DOĞRU: SU KANUNU TASLAĞI ÜZERİNE NOTLAR

Özet

Yeni kapsamlı su kanununun kabulü yoluyla Türkiye su yönetimi sisteminin yeniden yapılandırılması uzun süredir gündemde yerini almaktadır. 1990'ların sonlarından itibaren böyle bir yasa için pek çok taslak metin hazırlanmıştır.

2012'de, Türkiye'nin su yönetim politikasına yeni bir yasal çerçeve kazandırmak amacıyla en son adım olarak göze çarpan Su Yasası Taslağı, resmi olmayan kanallar aracılığıyla kamuya duyurulmuştur. Bu rapor, Su Yasası Taslağını (2012) çeşitli boyutlarda incelemektedir. Önemli tartışma konularından bir tanesi, bu Yasa Tasarısının, Türkiye'nin su yönetim politikasındaki uzun zamandır süregelen sorunlara bir çözüm getireceği üzerinedir. Bir diğer konu ise, söz konusu Yasa Tasarısının, Türkiye'nin uyum yönünde çaba gösterdiği Avrupa Birliği Su Çerçeve Direktifi (WFD) ile uyumluluğuyla ilgilidir. Bu bağlamda, adı geçen rapor, öncelikle, Su Çerçeve Direktifinin ana ilkelerini ele alacaktır. Daha sonra, Yasa Tasarısında yer verilen önemli norm ve ilkeler, Su Çerçeve Direktifinin yönetmeliklerinin yanı sıra Türkiye'nin suyla ilgili hedeflerine de ilişkin olarak değerlendirilecektir.

Su Yasası Taslağının, Türkiye'nin su yönetim politikasında yeni bir çağ açacağı olgusu tartışılabilir. Her ne kadar bir dizi yasal sürecin Taslağı değiştirme olasılığı bulursa da yeni Yasanın, daha önceki su yönetim yasalarından temel olarak farklılık gösteren ilkeler öne süreceği beklenebilir. Bu, yasama konusunda atılmış olduğu önemli bir adımdır, ancak büyük bir sorun hala karşımızda durmaktadır: Yasanın uygulanma sorunu. Kararların uygulanmasını teşvik eden kurumsal yeterliliğin geliştirilmemesi halinde, yasal ilerlemeler uygulamaya dökülemeyecektir.

Ayrıca, yeni Yasa Tasarısının temelde Su Çerçeve Direktifinin normlarıyla uyum içerisinde olduğu da belirtilmelidir. Örneğin, nehir havzası yönetiminin, Yasa Tasarısındaki ana temalardan biri olduğu görülmektedir. Bunun yanı sıra, söz konusu Yasa Tasarısı; suların tahsisi için tek bir yetkili unsurun belirlenmesi ve daha güçlü düzenleme mekanizmalarının kurulması yoluyla çok daha etkili bir su yönetimi gerçekleştirmeye çalışmaktadır. Dikkate değer bir başka yenilik ise orta ve uzun vadede bazı hassas sosyo-ekonomik sorunlara neden olma olasılığı bulunan "tam maliyet geri kazanımı" ilkesine yapılan güçlü vurgudur.

Giriş

Su yönetimine ilişkin tartişmalar tüm dünyada neredeyse insanlık ile yaşıttır. Önceleri “su-yun en yakın kaynaktan kullanılması” şeklinde özetlenen temel ve tek bir su yönetimi anlayışı var iken, zaman içinde insan topluluklarının ihtiyaçları çeşitlendi ve su kullanımları da arttı ve çok boyutlu bir hal aldı (Bilen, 2009). Bu çerçevede her ülke kendi su yönetimi tarzını geliştirdi. Avrupa Birliği ülkeleri ve Türkiye de kendi tarihsel ve kurumsal gelişimlerine ve fiziksel yapılarına koşut su yönetimi biçimleri oluşturdular ve su yönetimi politikalarını kendi koşullarına göre biçimlendirdiler. Avrupa kıtasında 1950’lerde başlayan bütünleşme çabalarına karşın, bölge ülkeleri su yönetimlerinde ulusal önceliklerini uygulamayı sürdürdüler. Avrupa ülkelerinin ortak bir su yönetimi politikasına geçişleri Avrupa entegrasyonunun ileriki safhalarında derece derece gerçekleşmeye başladı. Bu çerçevede, Avrupa çapında ortak bir çevre politikasının şekillenmeye başlaması, su politikasında da bütünleşmeye doğru giden yolu açtı. Dolayısıyla, AB düzleminde bir su politikasının oluşması için önce bir ortak çevre politikası kurma yaklaşımının gelişmesi beklendi (Sümer, 2011). Ne var ki, ilk aşamalarda geliştirilen su yönetimi politikasının unsurları, anlamlı bir bütün oluşturamadı ve sonuç olarak, Avrupa kıtası çapında kayda değer ilerlemeler sağlayamadı. Başlıca Avrupa nehirlerinde kirliliğin önlenememesi ve hatta giderek daha kötü boyutlara ulaşması, Avrupa su yönetimi politikasının dağınık yapısının bir örneği ve başarısızlığının önemli bir sonucu olarak görölmüştür.

Bu şartlar muvacehesinde, daha açık ifadeyiyle, Avrupa tatlı su kaynaklarını başarıyla yönetecek entegre bir politikaya duyulan gereksinimin artmasıyla birlikte, 1990’ların ortalarından itibaren, Avrupa Su Çerçeve Direktifi’nin benimsenmesi ile sonlanacak olan çok taraflı bir tartişma ve politika yapma

sürecine girildi. Benzer bir yeniden yapılanma arayışı 1990’lardan itibaren ölkemiz su yönetiminde de görölmeye başlanmıştır.

Ölkemize baktığımızda da önceleri vakıflar eliyle yönetilen su kaynaklarının Cumhuriyet ile birlikte giderek karmaşıklaşan bir yapı ile ele alındığını görmekteyiz. Türkiye’de, Cumhuriyet’in ilk otuz yılını kapsayan ilk aşamada, su ile ilgili çerçeve kanunlar çıkarılmış ve su yönetimi yasal bir düzleme yerleştirilmeye çalışılmıştır (Bilen, 2009). Bu dönemin önde gelen yasaları arasında Köy Kanunu, Sular Hakkında Kanun ve Belediyeler Kanunu sayılabilir. Tekil projelerin inşası ve kamu sağlığını korumaya yönelik tedbirler, bu dönemin belirleyici öncelikleri idi. 1950’lerin ortalarında başlayıp 1980’lerin ilk yarısına kadar süren ikinci dönemde ise su kaynaklarının sistematik olarak geliştirilmesi öne çıkan bir öncelik olmuştur. Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü’nün 1954’te kurulması bu dönemin en önemli kilometre taşlarından (Demir, 2001). Bu dönemde yeraltı suları ile ilgili yasal düzenleme de yapılarak, bu suların da DSİ’nin yönetimine verilmesi sağlanmıştır. 1980’lere kadar, su kaynaklarından optimum düzeyde faydalanma şeklinde özetlenebilecek öncelik su yönetimine hakim olan anlayış olmuştur. 1980’lerin ilk yarısından itibaren başlayan üçüncü aşama ile birlikte, “su kalitesi” konusu yavaş yavaş gündeme oturmaya başlamıştır. Ancak, su kaynaklarının geliştirilmesi yine de temel öncelik olmayı sürdürmüştür (Sümer, 2011). Bu aşamanın ilk yıllarında yapılan önemli yasal düzenlemelerden üçü 1983 yılında çıkarılan Çevre Kanunu, 1988 yılında kabul edilen Su Kirliliğinin Kontrolü yönetmeliği ve 1991 yılında Çevre Bakanlığı’nı kuran yasal düzenlemedir. Su konusundaki bu yeni yaklaşımın altında yatan nedenlerden en önemlisi hızlı şehirleşmenin getirdiği olumsuzluklar ve su kirliliğinin artan şehirleşme ve sanayileşme paralelinde ciddi boyutta artışı olmuştur. Son olarak, bu son aşamada iki

konu, Türkiye su yönetimi politikasına yön veren faktörler arasına girmeye başlamıştır: adem-i merkeziyetçilik ve özelleştirme. Kıscası, 1980'li yıllardan bu yana Türkiye'de su sektöründe reformlar gündemdedir ve bunlar kimi zaman somut ve başarılı uygulamalara da dönüşmüştür. Ama artan ihtiyaçlar, gittikçe karmaşık hale gelen yasal mevzuat ve teşkilat yapısı, su kaynakları yönetiminde kapsamlı bir yeniden yapılanmayı gündeme getirmektedir. Ülke düzlemindeki bu gelişmelere paralel olarak, Avrupa Birliği'ne üye olmanın gerekleri kapsamında karşımıza çıkan reform süreci de su kaynakları yönetimi ile ilgili bu kapsamlı yeniden değerlendirmeyi desteklemektedir.

Türkiye'de su yönetimine yeni ve kapsamlı bir yasal çerçeve getirilmesi ve bu kapsamda bütüncül su kaynakları yönetimi anlayışına işlerlik kazanması ile ilgili tartışmalar eskiye dayanmaktadır. Bu tartışmaların 1990'ların sonlarında başladığını belirtebiliriz. Özellikle 2000'li yılların başından itibaren, su yönetiminde karşılaşılan darboğazlara bir çözüm getirebilmek ve su yönetimindeki parçalı yapıyı daha verimli işleyecek yeni bir sistemle değiştirmek üzere yapılan girişimler hız kazanmıştır (USİAD, 2010).

Bu girişimlerin en sonucusu olarak 2012'de gayri resmi kanallarla tartışmaya açık hale gelen Su Kanunu Taslağı'nı görmekteyiz. Her ne kadar ilgili Bakanlık veya sair benzer kuruluşlar eliyle resmen kamuoyuyla paylaşılan bir taslak olmasa dahi, eldeki metin çok çeşitli internet sitelerinde aleniyet kazanmıştır ve ilgi çekici yenilikler barındırmaktadır. Bu raporda, söz konusu taslak değişik veçheleri ile incelenecek ve Türkiye'nin su yönetimi ile ilgili ihtiyaçlarına ne ölçüde cevap verebileceği tartışılacaktır. Raporda ilk olarak Türkiye'nin su yönetimi alanında uyum sağlama durumunda olduğu Su Çerçeve Direktifi'ne değinilecek, Direktif'in temel varsayımları anlatılacaktır.

Daha sonra, gündemdeki Su Kanunu Taslağı'nın önemli ilke ve kuralları detaylı olarak sunulacak ve Türkiye'nin hedefleriyle ve SÇD ile olan tutarlılığı irdelenecektir.

Su Çerçeve Direktifi

Su Çerçeve Direktifi (2000/60/EC), Avrupa Birliği'ndeki tüm su ortamlarının (kıta içi sular, sulak alanlar, kıyı suları ve yeraltı suları) kalitesini korumayı ve iyileştirmeyi belirli bir takvim çerçevesinde hedef alan ve buna ulaşmak için havza bazında yönetim, katılımçılık, suyun gerçekçi bir biçimde fiyatlandırılması, sınıraşan suların yönetiminde koordinasyon gibi ilke ve unsurları içinde barındıran ve Üye Devletler nezdinde bağlayıcılığı bulunan bir yasal düzenlemedir (Rijswick; Özdiç, 2006). AB Su Çerçeve Direktifi'nin kabul edilmesi uzun müzakere süreçlerinin ardından gerçekleşmiştir. Direktif'in kabul edilme sürecinde yaşanan başlıca tartışma noktaları arasında, Direktif'in yasal olarak bağlayıcılığı, "tehlikeli maddeler" in belirlenmesi, Direktif'in uygulama takvimi (toplam uygulama süresi olarak AB Bakanlar Konseyi 16 yıl, Avrupa Komisyonu 12 yıl, Avrupa Parlamentosu 10 yıl önermiştir), "tüm maliyetlerin karşılanması" (Bakanlar Konseyi bu ilkenin kabul edilmemesini isterken, Komisyon ve Parlamento bu ilkenin Direktif'te yer almasını istemiştir) ilkesi (*full-cost recovery*) sayılabilir (Chave, 2001).

AB Su Çerçeve Direktifi, 'su' alanında temel bir yasal düzenleme olacak şekilde ihdas edildiğinden, Birlik bünyesinde önceden kabul edilen 'su' ile ilgili birtakım direktiflerin kaldırılmasını beraberinde getirmiştir. Kaldırılan/kaldırılacak direktiflerin işleyiş ile ilgili maddeleri SÇD tarafından üstlenilecektir ve standartların gevşetilmesi engellenecektir. Bu çerçevede, SÇD'nin uygulama takvimine bağlı olarak, 2007 ve 2013 yıllarında iki dalga halinde toplam yedi Direktif kaldırılmış olacaktır.

Uygulama konusunda Üye Devletler arasında uyumlaştırılmış yaklaşımlar belirlemeye yardımcı olabilmek ve amacıyla, 2001 yılında bir “Ortak Uygulama Strateji” belgesi düzenlenmiştir. Bu çalışma çerçevesinde çok sayıda çalışma grubu kurulmuş ve Üye Devletler’de gerçekte yapılacak uygulamalara yönelik rehber dokümanlar hazırlanmıştır. Direktif’in uygulama süreçleri ile ilgili olarak Avrupa Komisyonu tarafından biri 2007’de, diğeri de 2009’da olmak üzere iki rapor yayınlanmıştır. Bu raporlarda, Direktif’in uygulanmasında kısmi bir başarıdan söz edilmiştir (Sümer, 2011). Söz konusu raporlarda, bazı Üye Devletler’in “cesaret verici” uygulamalar gerçekteleştirmekte oldukları gerçeğinin yanında birçok Üye Devlet’in uygulama süreçlerinde bulunan yetersizliklere dikkat çekilmiştir. En büyük problem alanları olarak Direktif’in iç hukuka aktarımlarında görülen yetersizlikler ve ekonomik analizlerdeki eksiklikler dikkati çekmektedir. Uygulama takviminin ilerleyen safhalarında, SÇD’yi uygulamakta yetersiz kalan Üye Devletler ile AB yasal düzenlemelerinin uygulanmasının gözeticisi olan Avrupa Komisyonu arasında uyuşmazlıklar çıkması ve bu uyuşmazlıkların -en son aşamada- Avrupa Adalet Divanı’na götürülmesi olasılığı bulunmaktadır.

Su kalitesinin iyileştirilmesini hedefleyen katıksız bir bilimsel yaklaşımın yasal düzleme aktarılmasından çok, SÇD, çok çeşitli ve farklı çıkarılara sahip tarafların arasında kurulmuş bir uzlaşı metni olarak değerlendirilmelidir. Bilindiği üzere Su Çerçeve Direktifi, yarım on yılı bulan bir müzakere sonucunun bir ürünüdür. Bu açıdan bakıldığında, SÇD, pek çok oyuncunun (tek tek Üye Devletler, Avrupa Komisyonu, Avrupa Parlamentosu, Hükümet Dışı Örgütler, vd.) çıkarlarının öne çıkmasını sağlamaya çalıştıkları zorlu bir süreç sonucunda kabul edilebilmiş bir ortak metindir. Dolayısıyla, SÇD belli bir “esnekliğe” sahip çerçeve bir Direktif’tir (Grönlund ve Määttä, 2008) (Howarth, 2009).

Çerçeve Su Kanunu’na Giden Yol: Çözüm Arayışları ve AB’ye Uyum Gereksinimi

Çerçeve Su Kanunu ile ilgili tartışmalar gerek Türkiye’nin içsel dinamikleri, gerekse Avrupa Birliği süreci eksenlerinde ilerlemektedir. Tartışmaların somut düzleme taşınmasını sağlayan itici gücün ise AB ile müzakereler olduğunu söylemek mümkün görünmektedir. Zira on yılı aşkın süredir tartışılan ve gerekliliği uzun süredir kabul gören bir yasal düzenleme olan çerçeve nitelikli bir su kanununun 2012 yılı içinde benimseneceği vurgulanan bir Tasarı Taslağı haline dönüşmesinin ancak Avrupa Birliği ile müzakereler ve Çevre Faslı’nın kapanış kriterlerinden biri olarak, Türkiye’nin AB su kalitesi mükteabatını kabul etmesi ve ilerleme sağlaması kriterinin belirlenmesi ile mümkün olduğu değerlendirilmektedir.

Türkiye’de su yönetimi ile ilişkili birçok yasal düzenleme bulunmaktadır. Bunların bazıları Cumhuriyet’in ilk yıllarında kabul edilen düzenlemelerdir. Yıllar içinde, eski yasal düzenlemelerle hukuki çatışmalar yaratan yeni düzenlemeler kabul edilmiştir (Bilen, 2009). 1990’ların sonuna gelindiğinde su yönetiminde yetki karmaşasının su kaynaklarının etkin bir şekilde korunmasını ve sürdürülebilir olarak geliştirilmesini riske sokan bir noktaya geldiği iyiden iyiye görülmeye başlamıştır. Ayrıca, 6200 sayılı Kanun gibi kimi yasal düzenlemelerin kabul edildiği dönemin şartları artık büyük oranda geride kalmıştır ve kanunların günün şartlarına uygun olması esası yüksek sesle tartışılmaya başlanmıştır (Yıldız ve Özbay, 2009).

TEMA ve USİAD gibi bazı vakıf ve kuruluşlar da kapsamlı birer su kanunu taslağı hazırlamışlar ve kamuoyu ile karar vericilerin dikkatine sunmuşlardır. 2000’li yılların başında DSİ önderliğinde de bir kanun taslağı hazırlanmışsa da Parlamento’ya sevk edilmemiştir. Bunun en önde gelen nedeni olarak dönemin

hükümetlerinin, su yönetiminde yapılacak bir reformu henüz çok acil olarak değerlendirilmeleri gösterilmektedir.

2000'li yılların ikinci yarısında ise Türkiye su yönetiminin karar alma süreçlerine etki eden yeni bir aktörün giderek güç kazandığı gözlenmektedir: Avrupa Birliği. Aslında Türkiye, uzun kabul edilebilecek bir süredir belli başlı Avrupa politik yapılarıyla bütünleşmiş durumdadır. NATO, AGİT ve Avrupa Konseyi bunların en önde gelenleri olarak sayılabilir. Benzer bir biçimde, Avrupa bütünleşmesi çerçevesinde de Türkiye 1959'dan itibaren, oluşmakta olan bu Avrupa politik yapısı içinde yerini almak istemektedir. AT/AB ile Türkiye arasındaki ilişki yıllar içinde atılan pek çok ortak adımla derinleşmiştir. 1963'te Ankara Antlaşması ile "Ortaklık" kurulmuş, 1999'da Türkiye "aday ülke" ilan edilmiş, 2005 Mart'ında ise üyelik müzakereleri resmi olarak başlamıştır. Su Çerçeve Direktifi, AB müktesebatının (*acquis communautaire*) bir parçası durumunda olduğundan üyelik müzakerelerini sürdüren bir ülke olarak Türkiye söz konusu Direktif'in, aksi kabul edilmedikçe, en geç üyelik tarihi itibarıyla iç hukuka aktarılması ve uygulanması yükümlülüğünü üstlenmiş durumdadır.

1999 yılının Aralık ayında Helsinki'de yapılan Avrupa Konseyi toplantısı sonucunda "aday ülke" statüsüne kavuşan Türkiye ile AB arasındaki ilişkiler bu tarihten itibaren kayda değer bir yoğunlaşma sürecine girmiştir. Su yönetimi politikası da bunun bir istisnası değildir. 2005 yılından itibaren ise ilişkiler yeni bir düzleme taşınmıştır, zira artık Türkiye müzakereci bir ülkedir. Müzakerelerin en önemli parçalarından olan ve su yönetimi konularını da içeren Çevre Faslı 2009 yılı sonunda açılmıştır. Su yönetimi ile ilgili projelerde bu tarihten itibaren ciddi bir artış gözlenmektedir.

Bu süreç içinde, çerçeve nitelikte bir su kanununun kabul edilmesi, Avrupa Birliği'ne verilen taahhütlerden biri olarak öne çıkmıştır. İlk olarak 2011 yılı sonuna kadar kabul edileceği bildirilen su kanunu için yeni kabul tarihi 2012 yılı sonu olarak belirlenmiştir. Nisan 2012'de sürecin giderek somutlaştığını ve kanun tasarısının taslak haline getirildiğini görmekteyiz.

Amaçlar ve Kapsam:

Su Kanunu Taslağı'nın amaçlarına daha yakından bakıldığında, suların sürdürülebilir bir biçimde korunmasının ve kullanımının hedeflendiği ve bu hedef ulaşmada bütüncül bir perspektifin benimsendiği görülmektedir. Kapsam söz konusu olduğunda da bu bütüncül bakışın izini bulmak mümkündür, zira Kanun tüm yerüstü ve yeraltı kıta içi suları kapsadığı gibi, bu su kütleleriyle ilişkisi bulunan kıyı sularını da kapsamaktadır.¹

Kanun Taslağı'nın "çerçeve" niteliğine uygun olarak Kanun'un amaçlarının sıralandığı maddede çok genel ifadeler yer verilmektedir: "Bu Kanunun maksadı, su kaynaklarının sürdürülebilir şekilde korunması, kullanılması, iyileştirilmesi, geliştirilmesi, su ile ilgili bilgilerin toplanması, izlenmesi, havza bazında etüt ve planlamalarının yapılması, kullanım önceliklerinin belirlenerek tahsislerinin tek merciden yapılması, su yönetiminde etkinlik ve katılımın geliştirilmesine yönelik, usul ve esasların düzenlenmesidir".

Su yönetimi ile ilgili sıralanan bu amaçların belli bir hiyerarşi çağrıştırmadığı değerlendirilmektedir. Zira özellikle maddenin ilk kısmında yer alan kalite ve kullanım (miktar) ile ilgili amaçlar belirli bir anlatım düzeni olmaksızın yazılmışlardır. Buradan, su kaynaklarının kullanımı ve geliştirilmesi (miktar odaklı yaklaşım) ile korunması ve iyileştirilmesinin (kalite odaklı yaklaşım) beraberce ve birbir-

lerine paralel biçimde ele alınacağı vurgusu yapıldığı anlaşılabilir. Bu noktada, Kanun Taslağı'nın amaç maddesindeki yaklaşımın AB SÇD'nin kalite odaklı yaklaşımından bir ölçüde farklılaştığı, SÇD yaklaşımının ulusal bir perspektif eklenerek benimsendiği gözlenmektedir. SÇD'de miktar ile ilgili hususlar kalite ilgili konuların geri planında kalan ikincil derecede önemi haiz iken, Su Kanunu Taslağı'nda kalite ve miktar ile ilgili konular arasında hiyerarşik bir ilişki kurulmamıştır.

Amaç maddesinde, birazdan görüleceği üzere Kanun Taslağı'nda yer alan temel başlıkların pek çoğu yer almaktadır. Bu kuralın önemli istisnası katılımcılık ilkesi ile ilgilidir. Su yönetiminde "katılım" ilkesi amaçların sıralandığı maddede açıkça yer almasına rağmen Kanun Taslağı'nın sonraki maddelerinde katılımcılık ilkesine değinilmemektedir.

Amaçların sıralandığı bu maddede açıkça belirtilmesi gereken başlıklardan biri olan "ücretlendirme" başlığının yer almadığı da görülmektedir. Günümüzde etkin su yönetiminin temel taşlarından olan ücretlendirmenin amaçların yer aldığı maddede açık şekilde ifade edilmesinin, Türkiye'de su yönetiminde kullanan ve kirleten öder ilkelerine verilen önemi göstermesi açısından önemli olacağı değerlendirilmektedir.

Temel İlkeler

Kanun Taslağı'nın benimsediği temel ilkelere bakıldığında dokuz ilke dikkati çekmektedir. İlkeler başlıklı dördüncü Madde'nin ilk fıkrasında 7 esas sayılmakta, takip eden iki fıkrada da "bütüncüllük" ve "planlama" ilkeleri ifade-sini bulmaktadır.

Ayrıca, bu madde dışında, su kaynaklarının temelde kamunun mülkiyetinde olduğunu tekrar eden Üçüncü Madde'yi de ana ilkelere anlatırken anmak gerekir. Buna göre "su

kaynakları ilgili bulunduğu arz'ın malik ve zilyedinden bağımsız olarak Devlet'in hüküm ve tasarrufu altındadır" denilmekte ve su kaynaklarının arazinin tamamlayıcı bir parçası olmadığı vurgulanmaktadır. Böylece Anayasa'nın 168. Maddesinde ifadesini bulan, su kaynakların kamusal yönüne vurgu yapan anlayışla paralel bir ilkesel tutum yeni Su Kanunu Taslağı'nda da yer almıştır.

Dördüncü Madde'de konu edilen ilkelere ilki "bir havzanın su potansiyelinin öncelikle havzası içinde değerlendirilmesi"dir. İkinci ilke kamu yararının, su kaynaklarını kullanmada öncelikli olarak hesaba alınacak ölçüt olmasıdır. Üçüncü ilke olarak su bilgi sisteminin oluşturulması, diğer bir ifade ile "suyun kayıt altına alınması"dır. Dördüncü ilke olarak kirliliğin kaynağında önlenmesi gelmektedir. AB normlarına uygun olan kirliliğin kaynağında önlenmesi ile gerek ekonomik verimlilik, gerekse kirlilikle daha etkin mücadele hedeflenmektedir. Zira yaygın kirliliğin bertarafı hem daha pahalı, hem de daha zahmetli ve zaman alan nitelik sergilemektedir. Diğer bir ilke, belirlenecek "çevresel hedeflerin sağlanmaya çalışılması"dır. Çevresel hedeflerin sağlanması ile kirliliğin önlenmesinin ve kirletilmiş suların kalitesinin iyileştirilmesinin amaçlandığı vurgulanmaktadır. Bu ilke ile AB Su Çerçeve Direktifi'nin omurgasını teşkil eden "çevresel hedef" kavramı yeni Türkiye su yönetimi çerçevesinin temel kavramlarından biri haline getirilmektedir. Madde'de sayılan diğer bir ilke de maliyetlerin karşılanmasına ilişkindir. Buna göre çevresel maliyetleri kirleten, su temin maliyetlerini ise kullanan üstlenecek ve karşılayacaktır. Söz konusu ilke ile kirleten öder (polluter pays), kullanan öder (user pays) şeklinde özetlenen AB su yönetimi prensiplerinin hayata geçirilmesinin hedeflendiği gözlenmektedir. Bu ilkenin diğer bir yanı da AB su fiyatlandırmasında yer alan üç temel maliyetten ikisini kapsıyor olduğu gerçeğidir. Böylece çevresel ve finansal maliyet-

lerin karşılanacağı ifade edilmiş olmaktadır.² Diğer bir ilke “iyi su durumu” (good water status) kavramına hayatiyet kazandırmakta ve tüm yüzey ve yeraltı sularının belirlenecek iyi su durumuna ulaştırılmasının ve bu durumun korunmasının esas olduğuna dikkati çekmektedir.

Dördüncü Madde’de, yukarıda sayılan yedi esasın yanında iki genel kapsamlı ilke daha bulunmaktadır. Bunlardan birincisine göre, su kaynaklarıyla ilgili her türlü iş ve işlemlerde “ulusal su planı” ve “havza yönetim planları” temel belge olarak dikkate alınacaktır. Bu ilke ile planlamaya atfedilen önem pekiştirilmektedir. Böylece, planlama mantığı ve “plana dayalı eylem” anlayışı ile su kaynaklarına sistematik yaklaşım gerçekleştirilmesi hedeflenmektedir.

Her ne kadar su kaynaklarının kullanımı ile ilgili havza temelli planlamalar -özellikle DSİ önderliğinde- on yıllardır yapılıyor olsa da Taslak’taki iki yeni unsur bu planlamanın ötesine geçilmesinin hedeflendiğini özetlemektedir: 1. Ulusal Su Planı 2. Sadece su kaynaklarının kullanımını ve geliştirilmesini değil, aynı zamanda korunmasını ve kalitesinin iyileştirilmesini de havza bazında ele alan *bütüncül* havza yönetim planları.

Dördüncü maddede ifadesini bulan son ilke ile de hem su kaynaklarının yönetiminde eşgüdümü sağlayacak organ açıkça belirtilmekte (Orman ve Su İşleri Bakanlığı), hem de su kaynakları ile ilgili tüm tedbirlerin bütüncül bakışla alınacağı vurgulanmaktadır. Türkiye’de su yönetiminin bütüncüllükten uzak, eşgüdümünden yoksun; parçalı bir yapıda olduğu savından hareketle su kaynakları yönetiminin “tek elde toplanması” gereği uzun zamandır dile getirilmekte idi. Bu ilke ile “tek merciden su yönetimi” anlayışı Taslak’ta kendine yer bulmuştur.

Su Yönetiminde Planlama ve Yeni Organlar

Su Kanunu Taslağı’nda dikkat çeken noktalardan ikisi “planlama” kavramına atfedilen önem ve planlama mekanizmaları ile belirlenecek hedeflere yeni organlar eliyle daha dinamik bir su yönetiminin oluşturularak ulaştırılmasının amaçlandığı hususudur.

Planlama kavramına yukarıda kısaca değinilmiştir, ancak Kanun Taslağı’nda planlama kavramı Dördüncü Madde’de ifade edilen şekliyle sınırlı değildir. Altıncı Madde’de Orman ve Su İşleri Bakanlığı tarafından hazırlanacak olan Ulusal Su Planı anlatılmaktadır. Bu planın gerek suyun miktarı, gerekse de kalitesine ilişkin mevcut ve gelecekteki durumu dikkate alınarak hazırlanacağı ve planın hazırlanmasında sosyal, ekonomik ve ekolojik ihtiyaçların dikkate alınacağı vurgulanmaktadır. Yüksek Planlama Kurulu’nun onayına tabi olan bu planın her 6 yılda bir güncelleneceği ifade edilmektedir. Böylece “6 yıllık döngü” kavramının benimsenmesi ile AB Su Çerçeve Direktifi’nin döngüleri ile senkronizasyon sağlanmış olacaktır.

Kanun Taslağı’ndaki planlamanın bir diğer boyutunu da Havza Yönetim Planları oluşturmaktadır. İlgili Madde’de (Yedinci Madde) Havza Yönetim Planları’nın, aynen AB SÇD’nin öngördüğü üzere çevresel hedeflere ulaşmada gerekli “tedbirler paketi”ni (SÇD’deki ifadesi ile: program of measures) içereceği ifade edilmektedir. Havza Yönetim Planları’nın Ulusal Su Planı’na uyumlu olarak, katılımcı bir yaklaşımla ve Bakanlık koordinasyonunda hazırlanacağı³ vurgulanmaktadır. Bu maddede iki nokta dikkati çekmektedir. Birincisi, kuraklıkla ilgili yapılan vurgudur. Buna göre, “kurak dönemlerde su yönetimini dikkate alan” tedbirler almak esastır. Bu yönüyle, Türkiye’de sıklıkla görülen kuraklık koşulları dikkate alınmış, böylelikle Türkiye’nin su yönetimiyle ilgili özgün koşulları ile AB

Su Çerçeve Direktifi'nin çizdiği genel çerçeve entegre edilmiş görünmektedir. Bu yönüyle Taslak, AB Su Çerçeve Direktifi'nin su kalitesine odaklı yaklaşımından belli ölçüde farklılaşmaktadır. Ancak bu farklılaşmanın olumsuz bir farklılaşma değil, Çerçeve Direktif'in ulusal su yönetimi düzlemine aktarılmasında beliren ihtiyaçlara binaen yapılan zorunlu bir uyarılma olduğu belirtilmelidir. İkinci nokta, çevresel hedeflere ulaşmada yaşanacak sorunlarla ilgili çizilen "istisna alanı"dır. Yedinci Madde'nin İkinci Fıkrası'nda "tanımlanan hedeflere ulaşmanın teknik, ekonomik sebepler veya doğal afetler sebebiyle imkansız olduğu durumlarda, gerekçeler dikkate alınarak plan hedefleri değiştirilebilir" denilmektedir. Aslında bu istisna alanının dar çizildiği söylenebilir. Zira plan hedeflerinin değiştirilmesi, hedeflere ulaşmanın "imkansız" olmasıyla ancak mümkün olabilmektedir. Sadece mücbir nedenlerin (force majeure) ifadesi şeklinde özetlenebilecek bu yaklaşıma göre çevresel hedeflere ulaşmak adına, teknik açıdan mümkün ancak çok meşakkatli ve zaman alıcı faaliyetlerden kaçınmak mümkün görünmemektedir, çünkü "imkansız" değildir.

Ayrıca, örneğin teorik açıdan bakıldığında, ekonomik olarak "aşırı" ya da "orantısız biçimde" pahalı (disproportionately costly) bir önlemler paketi ile de olsa çevresel hedeflere ulaşmak mümkün ise bu durum istisna alanına girmemektedir ve plan hedefleri değiştiril(e)meyecektir. Dolayısıyla konunun tam anlamıyla vuzuha kavuşturulması için Su Çerçeve Direktifi'nde yer alan ifadelere benzer, netliği şimdiki oranla daha fazla olan kavramların kullanılması yerinde olabilecektir. Böylece ileride Avrupa Komisyonu ile yaşanabilecek olası hukuki yorum farklarından doğabilecek ihtilafların birçoğunun da önüne geçilmiş olacaktır.

Su Kanunu Taslağı'nın getirdiği en önemli değişikliklerden biri de kimi yeni organların ihdas edilmesidir. Böylece organizasyonel düzlemde su yönetimi ile ilgili hazırlanacak planların etkin şekilde uygulanması hedeflenmektedir. Kanun Taslağı'ndan anlaşıldığına göre biri tahsislerle ilgili izleme denetim faaliyetleri gerçekleştirecek olan Su Tahsis Komisyonu, diğeri de üst düzey koordinasyon mekanizması olma görevini üstlenecek olan Su Yönetimi Yüksek Kurulu olan iki yeni organın kurulacağı görülmektedir. Bunlardan birisi olan Su Tahsis Komisyonu ile ilgili bir sonraki bölümde ayrıntılı açıklamalara yer verilmiştir.

Diğeri ihdas edilen yeni organ Su Yönetimi Yüksek Kurulu, görevleri, yetkileri ve teşekülü bakımından önemli bir üst düzey yapı olarak tasarlanmıştır. Su Yönetimi Yüksek Kurulu'nun oluşumuna bakıldığında su yönetimi ile ilgili hemen tüm bakanlık ve bakanlık altı kuruluşun (Genel Müdürlükler) Kurul'da üye sıfatıyla yer aldığı görülmektedir. En üst seviyede, diğeri ifadeyle Bakan ve Genel Müdürler düzeyinde temsil edilecek kuruluşlar Orman ve Su İşleri, Çevre ve Şehircilik, İçişleri, Dışişleri, Sağlık, Gıda, Tarım ve Hayvancılık, Bilim, Sanayi ve Teknoloji, Enerji ve Tabii Kaynaklar, Kültür ve Turizm, Kalkınma ve Avrupa Birliği Bakanlıkları ile Su Yönetimi Genel Müdürlüğü, Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü ve Meteoroloji Genel Müdürlüğü'dür. Bakanlıklar düzeyinde katılım dikkate alındığında, neredeyse Bakanlar Kurulu'nun kapsamı kadar geniş bir katılımın öngörüldüğü gözlenmektedir. Bu yönüyle su yönetimine bütüncül bir eşgüdüm en üst düzeyden getirilmeye çalışılmaktadır. Kurulun Başkanı'nın Orman ve Su İşleri Bakanı olduğu bildirilmekte, sekreteryaya hizmetlerinin de yine bu Bakanlık tarafından yerine getirileceği kayıt altına alınmaktadır.

Su Yönetimi Yüksek Kurulu'nun üye yapısının yalnızca resmi yetkilileri kapsadığı gözlenmektedir. Katılan Bakanlık ve Genel Müdürlüklerin sayısı dikkate alındığında bir açıdan geniş kapsamlı olarak nitelendirilebilecek bu yapının, aslında Kanun Taslağı'nın, kanunun maksadını anlatan 1. Maddesi'nde ifadesini bulan "katılım" (katılımcılık) ilkesine çok yakın durmayan bir anlayışı yansıttığı da ifade edilebilir. Zira su yönetiminde önemli roller üstlenen kullanıcıların (çiftçi, evsel kullanıcılar vb.) temsilcisinin/temsilcilerinin veya su yönetimi alanında bilimsel bulgular üreten üniversite ve sivil toplum kuruluşlarının bu üst kurulda yer almadıkları görülmektedir. Bu nedenle, katılımcılık ilkesine daha uygun bir yaklaşım olarak yukarıda sözü edilen toplum kesimlerinin -en azından gözlemci sıfatıyla- Su Yönetimi Yüksek Kurulu üyeleri arasında sayılmaları ve söz konusu Kurul'un toplantılarına katılabilmelerinin sağlanmasının yararlı olabileceği değerlendirilmektedir.

Katılım kapsamının yanında görev ve yetkiler anlamında da Su Yönetimi Yüksek Kurulu'na geniş bir görev alanı bırakılmış görünmektedir. Kanun Taslağı'nın 12. Maddesi'nde bu görevler şu şekilde sayılmaktadır: a) Etkili bir su yönetimi için yetkili idareler arasındaki koordinasyonu ve işbirliğini sağlamak b) Su yönetimine ilişkin olarak hazırlanan her türlü planın kamu kurum ve kuruluşlarınca yerine getirilmesi gereken hususlarına ilişkin uygulamalarının takibini yapmak c) Uygulamada tespit edilen aksaklıkların giderilmesi için gerekli kararları alarak ilgili kurum ve kuruluşlara bildirmek ç) Su yatırımlarının zamanında uygulamaya geçirilmesi maksadıyla problemlerin çözümüne ilişkin kararlar almak d) Havzalar arasında su aktarımı konusunda karar almak e) Su ve atık su tarife aralığına karar vermek f) Gerektiğinde merkezde ve havzalarda kalıcı ve geçici çalışma grupları oluşturulmasına karar vermek g) Su kütlelerine yapılacak deşarjlarda kirlilik yükü ücretlerine karar vermek.

Görüldüğü üzere Su Yönetimi Yüksek Kurulu'nun görev ve yetkileri su yönetiminin çok çeşitli boyutlarını ilgilendiren geniş bir bakış açısıyla tasarlanmıştır. Ancak, bu geniş bakış açısı su yönetimi politikasının kimi alanlarında gerekli ve yararlı olarak değerlendirilebilir ise de ücret tarife aralıklarının belirlenmesi gibi kimi alanlarda anlamını büyük ölçüde yitirebilmektedir. Zira alt limiti oldukça düşük ve üst limiti çok yüksek olacak şekilde tasarlanacak bir tarife aralığının pek bir anlamı bulunmamakta, neredeyse tüm fiyat seviyeleri tarife aralığına girmektedir. Su ve atık su tarife aralığının belirlenmesi, daha çok, bilimsel ölçütler ışığında teknik ekiplerin gerçekleştirmeleri beklenen bir görevdir. Bu durum, "tam maliyetin karşılanması" ilkesine uygun olarak fiyatların su hizmetlerinin sağlanmasında ortaya çıkan tüm maliyet unsurlarının kullanıcı ve kirleticiye karşılatılması gereğinden ortaya çıkmaktadır ve esasen politik değerlendirmelerden olabildiğince uzak olması gereken teknik bir yaklaşım gerektirmektedir.

Su Tahsisleri ve Bilgi Sistemi

Su Kanunu Taslağı'ndaki en önemli bölümlerden birisi su tahsisine ilişkin olandır. Su tahsisleriyle ilgili çok başlılığa bir son veremeyi hedeflediği gözlenen Kanun Taslağı'nda su tahsislerine yetkili otoritenin Devlet Su İşleri (DSİ) olması öngörülmüştür. Yeraltı suları ile ilgili 1960'tan beri DSİ'nin baskın rolünün böylece yerüstü sularına da teşmil edildiği görülmektedir. İlgili Madde'de (Madde 14), "su tahsisleri havza bazlı sektörel su planları dikkate alınarak DSİ tarafından yapılır" denilmektedir.

Tahsislerle ilgili kurulan DSİ otoritesinin yanında Kanun Taslağı'nda Su Tahsis Komisyonu'nun ikinci yetkili merci olarak ihdas edildiği görülmektedir. Tahsislerle ilgili oluşabilecek ihtilaflarda arabulucu görevi

verilen Su Tahsis Komisyonu, ayrıca sektörel su planlarını gözeterek ve su kullanım öncelikleriyle ilgili oluşabilecek itiraz ve önerileri değerlendirerek Bakanlık onayına sunacaktır. Sektörel su planlarını onaylama yetkisi de Su Tahsis Komisyonu'na verilmiştir. Kanun Taslağı'nda Su Tahsis Komisyonu'nun teşekkülü ve görevleri ile ilgili ayrıntıların Kanun'un kabulünden sonra çıkarılacak bir yönetmelik ile belirleneceği ifade edilmektedir. İlgili yönetmeliğin en fazla iki yıllık bir sürede çıkarılması öngörülmüştür.

Su Ücretlendirmesi: Tam Maliyetin Karşılanması mı?

“Ücretlendirme” başlığını taşıyan 24. Madde'nin 1. Fıkrası'nda şu ifadeler yer almaktadır: “Su kaynaklarının korunması ve verimli kullanılması için her türlü su ve atık su hizmetlerine karşılık yapılan masrafların bedelinin kullanıcı veya faydalanıcıdan tam maliyet prensibi esas alınarak tahsili esastır.”

Bu yaklaşım ile tüm su servislerinin maliyetlerinin tamamının kullanıcılara (veya faydalanıcılara) yansıtılacağı anlaşılmaktadır. İlk bakışta AB Su Çerçeve Direktifi'nin temel ilkelere olan tam maliyetin karşılanması (full-cost-recovery) prensibine tamamen uygun bir ilkesel tutum alındığı değerlendirilmektedir. Ancak bu durumun iki sınırı bulunmaktadır: 1. AB normlarına göre sadece finansal değil, aynı zamanda çevresel maliyetler ve kaynak maliyetleri de dikkate alınmalıdır, taslakta bu maliyetlerin tahsil edilip edilmeyeceği ile ilgili bir belirsizlik vardır. 2. Yine 24. Maddenin 1. Fıkrası'nda, devamla, “gerekli hallerde yetkili idarelere sağlanacak desteklere ilişkin esaslar Su Yönetimi Yüksek Kurulu tarafından belirlenir” denilerek genel kapsamlı olabilecek muğlak bir istisna getirilmiş olmaktadır.

Şimdi bu iki noktayı biraz daha detaylı inceleyelim.

1. Bilindiği üzere, AB Su Çerçeve Direktifi kabul edildikten kısa bir süre sonra Üye Devletler, Avrupa Komisyonu ve Norveç bir araya gelerek bir “ortak uygulama stratejisi” belirlediler. Bu çerçevede SÇD'yi uygulayacak ülkelere rehberlik edecek bir dizi belge hazırlandı. Hukuksal bağlayıcılığı bulunmasa da bu belgeler belli oranda Üye Devletler'in ortak iradesini yansıtmaları bakımından önem taşımaktadır. Suyun ücretlendirilmesi ile ilgili olan Rehber Belge'ye göre su ile ilgili oluşan maliyetlerin tamamının tahsil edilmesi esastır (full-cost-recovery). Su ile ilgili maliyetlerin hesabında 3 tür maliyet dikkate alınmalıdır: Finansal maliyetler, Çevresel maliyetler ve Kaynak maliyetleri.

Su Kanunu'nun, bu maliyet türlerinin tümünü içerip içermediği havada kalmaktadır. Zira “su hizmetlerine karşılık masraflar” ifadesinin çevresel ve kaynak maliyetlerini kapsamayaacağı iddiası makul görünmektedir. Yani kanunda, retorik olarak “tam maliyet” prensibi savunulmakta, ancak bu tam maliyetin karşılanmasının ancak hizmetlere karşılık yapılan “masraflar”la sınırlı olacağı ifade edilmektedir. Bu noktanın, kanun ile ilgili Komisyon ve Parlamento Genel Kurulu'nda yapılacak tartışmalarda vuzuha kavuşturulması, sonradan oluşabilecek sorunları önleme bakımından önem taşımaktadır. Söz konusu “masraflar” ifadesinin, çevresel ve kaynak maliyetlerini de içerecek bir anlam taşıyan farklı bir ifade ile değiştirilmesinin, konunun ihtilafa yer bırakmayacak biçimde kanunda yer alması için yerinde bir yaklaşım olabileceği değerlendirilmektedir. Her ne kadar kanunun uygulanmasına ilişkin bir (dizi) açıklayıcı yönetmelik çıkarılacağı öngörülebilse de konunun yasa metninde açıkça ifade edilmesi çok daha yararlı olacaktır.

2. 24. Maddenin 1. Fıkrasının son cümlesinde “gerekli hallerde yetkili idarelere sağlanacak desteklere ilişkin esaslar Su Yönetimi Yüksek Kurulu tarafından belirlenir” denilerek geniş kapsamlı bir istisna çerçevesinin tasarlandığı görülmektedir. Maliyetlerin karşılanması ile ilgili olarak bahsi geçen “gerekli haller” ifadesinin açık bir tanıma kavuşturulması yerinde olacaktır. Bu tanım, su hizmetleri ile ilgili maliyetlerin ne ölçüde kullanıcı ve kirleticiler tarafından karşılanmasının planlandığı ile ilgili de ipuçları içerecektir. “Gerekli haller” tanımı geniş tutulur ise tüm su maliyetlerinin doğrudan kullanıcı ve kirleticiler tarafından karşılanmasının öngörülmediği yargısına ulaşılabılır. Ayrıca, Su Yönetimi Yüksek Kurulu’nun da yetkili idarelere sağlanacak desteklere ilişkin esasları belirlerken benimseyeceği yaklaşım pratikte su maliyetlerinin karşılanma oranını etkileyecektir. Su Yönetimi Yüksek Kurulu’nun geniş yapısı nedeniyle pek çok sektörün “destek” talebinin Kurul’un gündemine alınması beklenebilir. Su ile ilgili oluşacak maliyetlerin karşılanmasında, bu taleplerin yalnızca teknik mülahazalarla ve yaşamsal gereklilikler arz etmesi çerçevesinde değerlendirilmesi halinde sıkıntı oluşmayacaktır.

Cezalar

Kanun Taslağı’nda ayrıntılı cezalara yer verilmiştir. Cezaların önemli bir kısmı tahsislerle ilgili kuralların çeşitli biçimlerde ihlal edilmesi ile ilgilidir. Cezaları tanımlayan Madde’ye göre gerçek kişilerin tüzel kişilere oranla daha az cezalara çarptırılmaları uygun görülmüştür. Ancak bu durumda, pek çok tüzel kişinin bu ihlalleri, daha az cezaya uğramak için, gerçek kişiler eliyle yapılmış gibi gösterecekleri beklenebilecektir. Zira gerçek kişilerle tüzel kişilere uygulanacak cezalarda 90 kata kadar farklılık bulunmaktadır. Ayrıca kimi cezaların caydırıcılığının benzer bazı suçların cezalarına oranla daha az caydırıcı olduğu görülmektedir. Örneğin, alıcı ortamın kalitesini boza-

cak atık bırakmanın cezası tüzel kişiler için 90 bin Türk Lirası olarak tanımlanırken, su kaynakları ve kıyı sularının kalitesinin olumsuz yönde değişmesine neden olan tüzel kişilere verilecek ceza 75 bin Türk Lirası olarak belirlenmiştir.

Ceza verme ve cezalarla ilgili oluşacak gelirleri kullanma yetkisinin de Orman ve Su İşleri Bakanlığı’nda olduğu vurgulanmıştır. Ancak çok sayıda kurum tarafından da ceza verilecek olduğu gerçeğinden hareketle, söz konusu kurumlar tarafından verilecek cezaların yüzde ellisinin ilgili kurumların bütçesine aktarılacağı, diğer yüzde ellisinin de genel bütçeye gelir kaydedileceği ifade edilmektedir (Madde 27).

Sınıraşan Sular

Kanun Taslağı’nda sınıraşan su kaynaklarıyla ilgili kısa bir Madde bulunmaktadır. Bu Maddede (Madde 22), “Sınır oluşturan veya sınır aşan su kaynakları konusunda, su kalitesi, hidrolojik, hidrometrik, hidrojeolojik, jeolojik, sondaj, harita alma, veri toplama niteliğinde her türlü etüt, teknik görüşme ve anlaşmalar için izin ve karar verilmesine Dışişleri Bakanlığı’nın uygun görüşüyle Bakanlık yetkilidir” denilmektedir. Böylece, Dışişleri Bakanlığı’nın sınır aşan sularla ilgili olan pozisyonu korunmakta ve Orman ve Su İşleri Bakanlığı’nın bu sularla ilgili her türlü iş ve işleminde Dışişleri’nin olurluğunu alması mekanizması aynen muhafaza edilmektedir. Bu nedenle kısa vadede sınıraşan su kaynaklarıyla ve bunlarla ilgili uluslararası sözleşmelerle ilgili Türkiye’nin takındığı tutumun fazlaca değişmeyeceği öngörülebilir.

Sonuç

Sonuç olarak Su Kanunu Taslağı, Türkiye su yönetiminde yeni bir dönemin habercisi sayılabilir. Her ne kadar Bakanlık içi, Bakanlıklar

arası ve Parlamento süreçlerinde taslak ciddi değişimlere uğrayabilecek olsa da Türkiye'nin yasal düzlemde eski su yönetiminden büyük ölçüde farklılaşan bir ilkeler bütününe kavuşacağı beklenmelidir. Taslağın büyük Su Çerçeve Direktifi'nin savunduğu normlarla büyük ölçüde uyum içinde olduğu söylenebilir.

Ancak, yasal düzlemdeki bu çarpıcı değişimin uygulama ayağında ne ölçüde yansıma bulacağı, cevabının alınması ancak uzun vadede mümkün olabilecek olan bir sorudur. Öngörülen yasal değişimin uygulamada da kayda değer oranda farklılık yaratabilmesi her şeyden önce süreklilik arz eden bir siyasi iradeye, gelişimini sürekli kılan bir kurumsal kapasiteye, iyi tasarlanmış denetim, izleme ve zorlama (cezalandırma) süreçlerine ve mutlaka halkın etkin katılımı ve desteğine bağlı bulunmaktadır. Buradan hareketle, yasal düzlemdeki bu önemli değişimin, Türk su yönetimi politikasının yenilenmesi ve daha etkin hale getiril-

mesi için atılacak adımlardan oluşan zincirin ancak ilk halkası olacağı söylenebilir.

Kanun Taslağı ile öngörülen yeni su yönetiminin en temel unsuru su yönetiminin mümkün olduğunca eşgüdüm içerisinde tek merciden yapılmasıdır. Orman ve Su İşleri Bakanlığı'nın su yönetiminin en önemli aktörü olma rolü pekiştirilmektedir. Resmi kurumlar arasındaki eşgüdümün sağlanması rolü de Su Yönetimi Yüksek Kurulu'nun teşekkülü ile Orman ve Su İşleri Bakanlığı'na verilmektedir. Bakanlık bünyesinde bulunan Su Yönetimi Genel Müdürlüğü ve DSİ de önemli uygulayıcılar olarak öne çıkmaktadır. Tahsislerdeki çok başlılığın büyük oranda DSİ eliyle giderilmesi hedeflenmiştir. Diğer getirilmeye çalışılan ilke ise "tam maliyetin karşılanması"dır. Özellikle tarım kesiminde bu ilkenin yaşama geçirilmesinin getirebileceği olası sosyo-politik sıkıntılar dikkatle izlenmelidir.

SONNOTLAR

- 1 Kıyı Suları kavramı, AB Su Çerçeve Direktifi'nin de benimsediği ilkeye paralel olarak, kıyılardaki maksimum su kotundan denize doğru 1852 metrelik şerit içinde kalan su kütlelerini anlatmaktadır.
- 2 Kanun Taslağı'nda ifade edilmeyen diğer maliyet ise, "kaynak maliyeti"dir. Kaynakların azalmasının (depletion of resource) maliyeti olarak adlandırılan kaynak maliyeti kavramı ile su kaynaklarını tüketmenin başlı başına bir maliyet anlamına geldiği vurgulanmaktadır. Kaynak maliyeti ile ilgili daha açıklayıcı bilgiye, bağlayıcı olmayan fiyatlandırma ile ilgili Rehber Doküman'dan ulaşılabilir.
- 3 Havza Yönetim Planları'nın, doğrudan Bakanlık tarafından hazırlanabileceği gibi, Bakanlık tarafından başka kurum(lar)a da hazırlatılabileceği belirtilmektedir.

BİBLİYOGRAFYA

Bilen, Özden, *Türkiye'nin Su Gündemi: Su Yönetimi ve AB Su Politikaları*, Ankara, 2009.

Chave, Peter, *the EU Water Framework Directive: An Introduction*, IWA Publishing, Londra, 2001.

Demir, Abdullah, *Su ve DSİ Tarihi*, DSİ Vakfı Yayınları, Ankara, 2001.

European Communities, Directive 2000/60/EC of the European Parliament and of the Council of 23 October 2000 establishing a framework for Community action in the field of water policy.

Grönlund, Elisabeth and Määttä, Tapio, "Implications of Flexibility in European Community Environmental Law: Exemptions from Environmental Objectives in the Water Framework Directive", *Hydrobiologia*, Cilt 599, 2008, ss. 221-226.

Howarth, William, "Aspirations and Realities under the Water Framework Directive: Proceduralization, Participation and Practicalities", *Journal of Environmental Law*, Cilt 21, No. 3, 2009, ss. 391-417.

Özdiñç, Hülya K., "Avrupa Birliği'nde Su Politikaları", Tayfun Çınar ve Hülya K. Özdiñç (der.), *Su Yönetimi: Küresel Politika ve Uygulamalara Eleřtiri*, Memleket Yayınları, Ankara, 2006.

Rijswick, Marleen van, "European Water Law", yayınlanmamış makale.

Sümer, Vakur, *The European Union Water Framework Directive and Turkey's Water Management Policy: An Analysis*, yayınlanmamış Doktora Tezi, ODTÜ, Ankara, Eylül 2011.

Sümer, Vakur ve Muluk, Çağrı Challenges for Turkey to Implement the EU Water Framework Directive, Kibaroğlu, Aşegül vd. (der.), *Turkey's National Water Policy: National Framework and International Cooperation*, Springer, Heidelberg, 2011.

Türkiye Cumhuriyeti, Orman ve Su İşleri Bakanlığı, *Su Kanunu Tasarısı Taslağı*, Ankara, 2012.

USİAD, *Su Kaynakları Bakanlığı Kuruluş Kanunu Tasarı Taslağı Önerisi*, Ada Strateji, Ankara, 10.04.2010.

Yıldız, Dursun, and Özbay, Özdemir, *Su ve Toprak*, Dünya Yayıncılık, Ocak 2009.

AKADEMİK KADRO

Hasan Kanbolat	ORSAM Başkanı
Prof. Dr. Hayati Aktaş	ORSAM Trabzon Temsilcisi, KTÜ Uluslararası İlişkiler Bölümü
Doç. Dr. Hasan Ali Karasar	ORSAM Danışmanı, The Black Sea International Koordinatörü - Bilkent Üniversitesi
Doç. Dr. Tarık Oğuzlu	ORSAM Danışmanı, Ortadoğu - Uluslararası Antalya Üniversitesi
Doç. Dr. Harun Öztürkler	ORSAM Danışmanı, Ortadoğu Ekonomileri - Afyon Kocatepe Üniversitesi
Doç. Dr. Mehmet Şahin	ORSAM Danışmanı, Ortadoğu - Gazi Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü
Doç. Dr. Özlem Tür	ORSAM Danışmanı, Ortadoğu - ODTÜ
Doç. Dr. İlyas Kemaloğlu (Kamalov)	ORSAM Danışmanı, Avrasya
Habib Hümmüzlü	ORSAM Danışmanı, Ortadoğu
Yrd. Doç. Dr. Serhat Erkmen	ORSAM Danışmanı, Ortadoğu - Ahi Evran Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Bayram Sinkaya	ORSAM Danışmanı, Ortadoğu - Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü
Doç. Dr. Canat Mominkulov	ORSAM Uzmanı, Avrasya, El Farabi Kazak Milli Üniversitesi
Dr. Abdullah Alshamri	ORSAM Danışmanı, Ortadoğu - ORSAM Riyad Temsilcisi
Dr. Neslihan Kevser Çevik	ORSAM Danışmanı, Ortadoğu
Elmira Cheremisova	ORSAM Ortadoğu Danışmanı, St. Petersburg Üniversitesi
Dr. Didem Daniş	ORSAM Danışmanı, Ortadoğu - Galatasaray Üniversitesi, Sosyoloji Bölümü
Dr. Jale Nur Ece	ORSAM Danışmanı, Deniz Emniyeti ve Güvenliği
Dr. Yaşar Sarı	ORSAM Danışmanı, Avrasya - ORSAM Bişkek Temsilcisi, Kırgızistan-Türkiye Manas Üniv. Öğretim Üyesi
Dr. Süreyya Yiğit	ORSAM Danışmanı, Avrasya
Av. Aslıhan Erbaş Açikel	ORSAM Danışmanı, Enerji - Deniz Hukuku
Pınar Arıkan	ORSAM Danışmanı, Ortadoğu - ODTÜ Uluslararası İlişkiler Bölümü
Volkan Çakır	ORSAM Danışmanı, Afrika - ORSAM Antananarivo (Madagaskar) Temsilcisi
Bilgay Duman	ORSAM Uzmanı, Ortadoğu
Noyan Gürel	ORSAM İzmir Temsilcisi
Selen Tonuş	ORSAM Erbil (Irak) Temsilcisi
Oytun Orhan	ORSAM Uzmanı, Ortadoğu
Sercan Doğan	ORSAM Uzman Yardımcısı, Ortadoğu
Nebahat Tanrıverdi	ORSAM Uzman Yardımcısı, Ortadoğu
Uğur Çil	ORSAM, Ortadoğu
Leyla Melike Koçgündüz	ORSAM, Ortadoğu & Projeler
Ufuk Döngel	ORSAM, Ortadoğu
Göknil Erbaş	ORSAM, Karadeniz
Aslı Değirmenci	ORSAM, Ortadoğu
Jubjana Vila	ORSAM, Ortadoğu
Mavjuda Akramova	ORSAM, Ortadoğu

ORSAM Su Araştırmaları Programı

Dr. Tuğba Evrim Maden	ORSAM Su Araştırmaları Programı Hidropolitik Uzmanı
Dr. Seyfi Kılıç	ORSAM Su Araştırmaları Programı Hidropolitik Uzmanı
Kamil Erdem Güler	ORSAM Su Araştırmaları Programı
Çağlayan Arslan	ORSAM Su Araştırmaları Programı

ORSAM DANIŞMA KURULU

Dr. İsmet Abdülmecid	Irak Danışmanı Eski Başkanı
Prof. Dr. Hayati Aktaş	ORSAM Trabzon Temsilcisi, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölüm Başkanı
Prof. Dr. Ramazan Daurov	Rusya Bilimler Akademisi Doğu Çalışmaları Enstitüsü, Direktör Yardımcısı
Prof. Dr. Vitaly Naumkin	Rusya Bilimler Akademisi Doğu Çalışmaları Enstitüsü Direktörü
Dr. Abdullah Alshamri	ORSAM Danışmanı, Ortadoğu - ORSAM Riyad Temsilcisi
Hasan Alsancağ	BP & BTC Türkiye, Enerji Güvenliği Direktörü
Prof. Dr. Meliha Benli Altunışık	ODTÜ, Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü
Prof. Dr. Ahat Andıcan	Devlet Eski Bakanı, İstanbul Üniversitesi
Prof. Dr. Dorayd A. Noori	Irak'ın Ankara Büyükelçiliği Kültür Müsteşarı Yardımcısı
Prof. Dr. Tayyar Arı	Uludağ Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölüm Başkanı
Prof. Dr. Ali Arslan	İstanbul Üniversitesi, Tarih Bölümü
Büyükelçi Şaban Murati	Arnavutluk Uluslararası Çalışmalar Enstitüsü
Başar Ay	Türkiye Tekstil Sanayii İşveren Sendikası Genel Sekreteri
Hediye Levent	Gazeteci (Suriye)
Prof. Dr. Mustafa Aydın	Kadir Has Üniversitesi Rektörü
Doç. Dr. Ersel Aydınlı	Bilkent Üniversitesi Rektör Yardımcısı & Fulbright Genel Sekreteri
Yaşar Yakış	Büyükelçi, Dışişleri Eski Bakanı
Patrick Seale	Ortadoğu ve Suriye Uzmanı
Prof. Dr. Hüseyin Bağcı	ODTÜ, Uluslararası İlişkiler Bölüm Başkanı
Prof. Aftab Kamal Pasha	Hindistan Batı Aşya Araştırmaları Merkezi Başkanı
İtir Bağdadi	İzmir Ekonomi Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler ve Avrupa Birliği Bölümü
Prof. Dr. İdris Bal	TBMM 24. Dönem Milletvekili
Yrd. Doç. Dr. Ersan Başar	Karadeniz Teknik Üniversitesi, Deniz Ulaştırma İşletme Mühendisliği Bölüm Başkanı
Dr. Sami Al Taqi	Orient Research Center Başkanı
Kemal Beyatlı	Irak Türkmen Basın Konseyi Başkanı
Barbaros Binicioğlu	Ortadoğu Danışmanı
Safarou Sayfullo Sadullaevich	Tacikistan Cumhurbaşkanlığı Stratejik Araştırmalar Merkezi Başkan Yardımcısı

Prof. Dr. Ali Birinci	Polis Akademisi
Doç. Dr. Mustafa Budak	Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdür Yardımcısı
Dr. Hasan Canpolat	İçişleri Bakanlığı Müsteşar Yardımcısı
E. Hava Orgeral Ergin Celasin	23. Hava Kuvvetleri Komutanı
Volkan Çakır	ORSAM Danışmanı, Afrika
Doç. Dr. Mitat Çelikpala	Kadir Has Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölüm Başkanı
Çetiner Çetin	Gazeteci (Orta Doğu)
Prof. Dr. Gökhan Çetinsaya	YÖK Başkanı
Dr. Didem Danış	ORSAM Ortadoğu Danışmanı, Galatasaray Üniversitesi, Sosyoloji Bölümü
Prof. Dr. Volkan Ediger	İzmir Ekonomi Üniversitesi, Ekonomi Bölümü
Prof. Dr. Cezmi Eraslan	Başbakanlık Atatürk Araştırma Merkezi Başkanı
Prof. Dr. Çağrı Erhan	Ankara Üniversitesi, Avrupa Topulukları Araştırma ve Uygulama Merkezi Müdürü
Yrd. Doç. Dr. Serhat Erkmen	ORSAM Ortadoğu Danışmanı, Ahi Evran Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölüm Başkanı
Dr. Amer Hasan Fayyadh	Bağdat Üniversitesi, Siyaset Bilimi Fakültesi Dekanı
Dr. Farhan Ahmad Nizami	Oxford Üniversitesi İslami Çalışmalar Merkezi Yöneticisi
Av. Aslihan Erbaş Açıkcel	ORSAM Danışmanı, Enerji - Deniz Hukuku
Cevat Gök	Irak El Fırat TV Türkiye Müdürü
Mete Göknel	BOTAŞ Eski Genel Müdürü
Osman Göksel	BTC ve NABUCCO Koordinatörü
Timur Göksel	Beyrut Amerikan Üniversitesi Öğretim Üyesi
Prof. Dr. Muhamad Al Hamdani	Irak'ın Ankara Büyükelçiliği Kültür Müsteşarı
Numan Hazar	Emekli Büyükelçi
Habib Hürmüzlü	ORSAM Danışmanı, Ortadoğu
Doç. Dr. Pınar İpek	Bilkent Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü
Dr. Tuğrul İsmail	TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü
Prof. Dr. Alexandr Koleşnikov	Diplomat
Dr. İlyas Kamalov	ORSAM Avrasya Danışmanı
Doç. Dr. Hasan Ali Karasar	ORSAM Danışmanı, The Black Sea International Koordinatörü - Bilkent Üniversitesi
Doç. Dr. Şenol Kantarcı	Kırıkkale Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü
Selçuk Karaçay	Vodafone Genel Müdür Yardımcısı
Doç. Dr. Nilüfer Karacasulu	Dokuz Eylül Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü
İsmet Karalar	Edremit Belediye Başkanı Danışmanı
Prof. Dr. M. Lütfullah Karaman	Fatih Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölüm Başkanı
Yrd. Doç. Dr. Şaban Kardeş	TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü
Doç. Dr. Elif Hatun Kılıçbeyli	Çukurova Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölüm Başkanı
Prof. Dr. Aleksandr Knyazev	Rus-Slav Üniversitesi (Bişkek)
Prof. Dr. Erol Kurubaş	Kırıkkale Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölüm Başkanı
Prof. Dr. Talip Küçükcan	Marmara Üniversitesi, Ortadoğu Araştırmaları Enstitüsü Müdürü
Arslan Kaya	KPMG, Yeminli Mali Müşavir
Dr. Hicran Kazancı	Irak Türkmen Cephesi Türkiye Temsilcisi
İzzettin Kerküklü	Kerkük Vakfı Başkanı
Prof. Dr. Mustafa Kibaroglu	Okan Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölüm Başkanı
Av. Tuncay Kılıç	Edremit Belediye Başkanı
Dr. Max Georg Meier	Hanns Seidel Vakfı Proje Müdürü (Bişkek)
Prof. Dr. Mosa Aziz Al Mosawa	Bağdat Üniversitesi Rektörü
Prof. Dr. Mahir Nakip	Erciyes Üniversitesi İİBF Öğretim Üyesi
Doç. Dr. Tarih Oğuzlu	ORSAM Danışmanı, Ortadoğu - Uluslararası Antalya Üniversitesi
Prof. Dr. Çınar Özen	Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Uluslararası İlişkiler Bölümü
Murat Özçelik	Kamu Düzeni ve Güvenliği Müsteşarı
Muhammed Nurettin	Beyrut Stratejik Araştırmalar Merkezi Başkanı
Doç. Dr. Harun Öztürkler	ORSAM Ortadoğu Danışmanı, Afyon Kocatepe Üniversitesi
Dr. Bahadır Pehlivanlı	TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü
Prof. Dr. Victor Panin	Pyatigorsk Üniversitesi (Pyatigorsk, Rusya Federasyonu)
Doç. Dr. Fırat Purtaş	Gazi Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü, TÜRKSOY Genel Sekreter Yardımcısı
Prof. Dr. Suphi Saatçi	Kerkük Vakfı Genel Sekreteri
Dr. Yaşar Sarı	ORSAM Danışmanı, Avrasya - ORSAM Bişkek Temsilcisi, Kırgızistan-Türkiye Manas Üniv. Öğretim Üyesi
Ersan Sarıkaya	Türkmeneli TV (Kerkük, Irak)
Yrd. Doç. Dr. Bayram Sinkaya	ORSAM Ortadoğu Danışmanı, Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü
Doç. Dr. İbrahim Sirkeci	Regent's College (Londra, Birleşik Krallık)
Dr. Aleksandr Sotnichenko	St. Petersburg Üniversitesi (Rusya Federasyonu)
Zaher Sultan	Lübnan Türk Cemiyeti Başkanı
Dr. Irina Svistunova	Rusya Strateji Araştırmaları Merkezi, Türkiye-Ortadoğu Araştırmaları Masası Uzmanı
Doç. Dr. Mehmet Şahin	ORSAM Ortadoğu Danışmanı, Gazi Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü
Prof. Dr. Türel Yılmaz Şahin	Gazi Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü
Mehmet Şüküroğlu	Enerji Uzmanı
Doç. Dr. Oktay Tanrısever	ODTÜ, Uluslararası İlişkiler Bölümü
Prof. Dr. Erol Taymaz	ODTÜ, Kuzey Kıbrıs Kampüsü Rektör Yardımcısı
Prof. Dr. Sabri Tekir	İzmir Üniversitesi, İktisadi İdari Bilimler Fakültesi Dekanı
Dr. Gönül Tol	Middle East Institute Türkiye Çalışmaları Direktörü
Doç. Dr. Özlem Tür	ORSAM Ortadoğu Danışmanı, ODTÜ, Uluslararası İlişkiler Bölümü
M. Ragıp Vural	2023 Dergisi Yayın Koordinatörü
Dr. Ermanno Visintainer	Vox Populi Direktörü (Roma, İtalya)
Dr. Umut Uzer	İstanbul Teknik Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri
Prof. Dr. Vatanyar Yagya	St. Petersburg Şehir Parlamentosu Milletvekili, St. Petersburg Üniversitesi (Rusya Federasyonu)
Dr. Süreyya Yiğit	ORSAM Avrasya Danışmanı
Osman Göksel	BTC ve NABUCCO Koordinatörü

Timur Göksel	Beyrut Amerikan Üniversitesi Öğretim Üyesi
Prof. Dr. Muhamad Al Hamdani	Irak'ın Ankara Büyükelçiliği Kültür Müsteşarı
Habib Hüzmüzlü	ORSAM Ortadoğu Danışmanı
Numan Hazar	Emekli Büyükelçi
Doç. Dr. Pınar İpek	Bilkent Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü
Dr. Tuğrul İsmail	TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü
Dr. İlyas Kamalov	ORSAM Avrasya Danışmanı
Doç. Dr. Hasan Ali Karasar	Bilkent Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü
Doç. Dr. Şenol Kantarcı	Kırıkkale Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü
Selçuk Karaçay	Vodafone Genel Müdür Yardımcısı (Türkiye)
Doç. Dr. Nilüfer Karacasulu	Dokuz Eylül Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü
Prof. Dr. M. Lütfullah Karaman	Fatih Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölüm Başkanı
Yrd. Doç. Dr. Şaban Kardaş	TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü
Doç. Dr. Elif Hatun Kılıçbeyli	Çukurova Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölüm Başkanı
Prof. Dr. Aleksandr Knyazev	Rus-Slav Üniversitesi (Bişkek, Kırgızistan)
Prof. Dr. Erol Kurubaş	Kırıkkale Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölüm Başkanı
Prof. Dr. Talip Küçükcan	Marmara Üniversitesi, Ortadoğu Araştırmaları Enstitüsü Müdürü
Arslan Kaya	KPMG, Yeminli Mali Müşavir
Dr. Hicran Kazancı	Irak Türkmen Cephesi Türkiye Temsilcisi
İzzettin Kerküklü	Kerkük Vakfı Başkanı
Prof. Dr. Mustafa Kibaroglu	Okan Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölüm Başkanı
Prof. Dr. Mosa Aziz Al Mosawa	Bağdat Üniversitesi Rektörü
Prof. Dr. Mahir Nakip	Erciyes Üniversitesi İİBF Öğretim Üyesi
Doç. Dr. Tarık Oğuzlu	ORSAM Danışmanı, Ortadoğu - Bilkent Üniversitesi
Prof. Dr. Çınar Özen	Ankara Üniversitesi, SBF Uluslararası İlişkiler Bölümü
Murat Özcelik	Türkiye Cumhuriyeti Bağdat Büyükelçisi
Doç. Dr. Harun Öztürkler	ORSAM Ortadoğu Danışmanı, Afyon Kocatepe Üniversitesi İktisat Bölümü
Dr. Bahadır Pehlivan Türk	TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü
Prof. Dr. Victor Panin	Pyatigorsk Üniversitesi (Pyatigorsk, Rusya)
Doç. Dr. Fırat Purtaş	Gazi Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü, TÜRKSOY Genel Sekreter Yardımcısı
Prof. Dr. Suphi Saatçi	Kerkük Vakfı Genel Sekreteri
Dr. Yaşar Sarı	ORSAM Danışmanı, Avrasya – ORSAM Bişkek Temsilcisi, Kırgızistan-Türkiye Manas Üniv.
Ersan Sankaya	Türkmeneli TV - (Kerkük, Irak)
Dr. Bayram Sinkaya	ORSAM Ortadoğu Danışmanı, Atatürk Üniversitesi
Doç. Dr. İbrahim Sirkeci	Regent's College (Londra, Birleşik Krallık)
Dr. Aleksandr Sotnichenko	St. Petersburg Üniversitesi (Rusya Federasyonu)
Zaher Sultan	Lübnan Türk Cemiyeti Başkanı
Dr. Irina Svistunova	Rusya Strateji Araştırmaları Merkezi, Türkiye-Ortadoğu Araştırmaları Masası Uzmanı
Doç. Dr. Mehmet Şahin	ORSAM Ortadoğu Danışmanı, Gazi Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü
Prof. Dr. Türel Yılmaz Şahin	Gazi Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü
Mehmet Şüküroğlu	Enerji Uzmanı
Doç. Dr. Oktay Tanrısever	ODTÜ, Uluslararası İlişkiler Bölümü
Prof. Dr. Erol Taymaz	ODTÜ, Kuzey Kıbrıs Kampusü Rektör Yardımcısı (KKTC)
Prof. Dr. Sabri Tekir	İzmir Üniversitesi, İktisadi İdari Bilimler Fakültesi Dekanı
Dr. Gönül Tol	Middle East Institute Türkiye Çalışmaları Direktörü (ABD)
Doç. Dr. Özlem Tür	ORSAM Ortadoğu Danışmanı, ODTÜ Uluslararası İlişkiler Bölümü
M. Ragıp Vural	2023 Dergisi Yayın Koordinatörü
Dr. Ermanno Visintainer	Vox Populi Direktörü (Roma-İtalya)
Dr. Umut Uzer	İstanbul Teknik Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri
Prof. Dr. Vatanyar Yagya	St. Petersburg Şehir Parlamentosu Milletvekili, St. Petersburg Üniversitesi (Rusya Federasyonu)
Dr. Süreyya Yiğit	ORSAM Avrasya Danışmanı

ORTADOĞU ETÜTLERİ YAYIN KURULU

Meliha Benli Altunışık	ODTÜ
Bülent Aras	Dışişleri Bakanlığı Stratejik Araştırmalar Merkezi Başkanı
Tayyar Arı	Uludağ Üniversitesi
İlker Aytürk	Bilkent Üniversitesi
Recep Boztemur	ODTÜ
Katerina Dalacoura	Londra Ekonomi Üniversitesi (Birleşik Krallık)
F. Gregory Gause	Vermont Üniversitesi (ABD)
Fawaz Gerges	Londra Ekonomi Üniversitesi (Birleşik Krallık)
Ahmet K. Han	Kadir Has Üniversitesi
Raymond Hinnebusch	St. Andrews Üniversitesi (Birleşik Krallık)
Rosemary Hollis	City Üniversitesi (Birleşik Krallık)
Bahgat Korany	Durham Üniversitesi (Birleşik Krallık)
Peter Mandaville	George Mason Üniversitesi (ABD)
Emma Murphy	Durham Üniversitesi (Birleşik Krallık)

ORTADOĞU ANALİZ YAYIN KURULU

Prof. Dr. Meliha Benli Altunışık	ODTÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü
Hasan Kanbolat	ORSAM Başkanı
Doç. Dr. Hasan Ali Karasar	Bilkent Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü
Yrd. Doç. Dr. Serhat Erkmen	ORSAM Danışmanı, Ahi Evran Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölüm Başkanı

MithatpaŐa Caddesi 46/4 Kızılay-ANKARA
Tel: 0 (312) 430 26 09 Fax: 0 (312) 430 39 48
www.orsam.org.tr, orsam@orsam.org.tr